

Masarykova univerzita v Brně
Filozofická fakulta
Ústav české literatury a knihovnictví
Kabinet knihovnictví

VĚDECKÉ OBJEVY A VYNÁLEZY SOUVISEJÍCÍ S VYNÁLEZEM POČÍTAČE

Seminární práce k předmětu Učíci se společnost a role knihovníka v ní

Autor: Huječková Martina

UČO: 171 952

Typ studia: prezenční

Ročník: čtvrtý

Brno
2009

Obsah

Obsah	2
Úvod	3
1. Abakus.....	4
2. Logaritmická tabulka.....	4
3. Mechanické kalkulátory	5
3.1 Dvojková soustava.....	5
4. Děrné štítky	Chyba! Záložka není definována.
5. Analytický stroj	Chyba! Záložka není definována.
6. Boolovská logika.....	Chyba! Záložka není definována.
7. Technické prostředky	Chyba! Záložka není definována.
7.1 Relé.....	Chyba! Záložka není definována.
7.2 Tranzistor	10
Závěr	Chyba! Záložka není definována.
Seznam použitých zdrojů	Chyba! Záložka není definována.

Úvod

Jako pravidelnou uživatelkou počítače byla pro mne volba tématu této seminární práce velice jednoduchá. Počítače nejsou dnes pro nikoho nic moc zvláštního. Spoustu lidí s nimi denně pracuje – ať už v zaměstnání nebo ve škole. Podle statistického úřadu pak osobní počítač použilo v České republice více než 67 % populace¹. Tento přístroj se také velmi rychle rozrůstá i do domácností. Podle stejného zdroje vlastní osobní počítač téměř 50 % domácností.²

Pátrali jste ale někdy po tom jak vlastně počítače vznikly? Obecně je známo, že počítač byl „vyroben“ v období 2. světové války. Hlavním impulsem bylo obrovské množství šifer, které musely z nepřátelené strany luštit. Prvním takovým počítačem byl Zuse Z3, jehož služby využívalo Německo již v květnu 1941.³ Pozadu nezůstávají ani vědci v USA. V roce 1943 představují světu zařízení nazývané Harvard Mark I. Měřil neuvěřitelných šestnáct metrů a vážil pět tun. S velkou pravděpodobností byl použit při vývoji první atomové bomby.

Mark 1

Jaká myšlenka ale stála na úplném začátku? Co všechno musel člověk vymyslet pro to, aby tyto přístroje plně fungovaly? V této seminární práci se na tyto otázky pokusím odpovědět.

---

¹ Český statistický úřad: *Využívání informačních a komunikačních technologií v domácnostech a mezi jednotlivci v roce 2008*. [online], aktualizace 13. února 2009 [cit. 2009-04-27].

Dostupné z URL:<<http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/p/9701-08>>

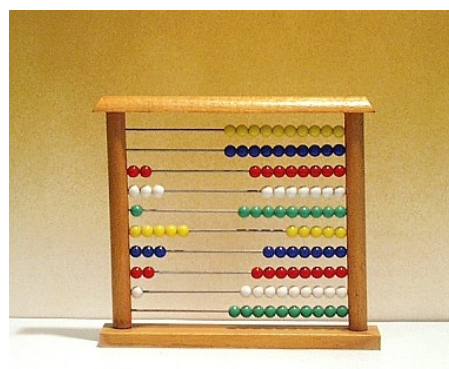
² Tamtéž

³ Wikipedie: Z3. [online], aktualizace 22. února 2009 [cit. 2009-04-27].

Dostupné z URL:<<http://cs.wikipedia.org/wiki/Z3>>

1. ABAKUS

Jako prvním krůčkek k dnešnímu počítači můžeme považovat vynález počítadla, tzv. abakusu. Používaly ho všechny starověké státy (Babylon, poté Řecko i Řím, Čína, Indie, Japonsko). Abakus pracoval na principu posouvání kuliček z jedné strany na druhou (nebo ze shora dolů). Existovala různá provedení – od hliněných tabulek se žlábků ve kterých se posouvaly korálky, až po ruskou verzi počítadla, jenž se nazývala SČOT a je v Rusku na mnoha místech používán dodnes.⁴ A pokud jde o naši zemi, tak si jistě každý nás pamatuje velká počítadla ze základních škol s červenými a žlutými koulemi.⁵

počítadlo

2. LOGARITMICKÁ TABULKA

Kouzlo objevu logaritmických tabulek spočívalo v tom, že dokázaly násobení a dělení – pro tehdejší dobu dost složité úkony – převést na sčítání a odčítání. Jako první s tímto objevem v roce 1614 přišel anglický matematik a filozof John Napier.⁶

Krátce po uvedení Napierovy logaritmické tabulky sestavil taktéž anglický matematik William Oughtred v roce 1621 první logaritmické pravítko, citují: „Sestrojil (...) soustavu

---

⁴ MATUCHA, Jaromír: *Historie počítačů*. [online], aktualizace 5. května 2005 [cit. 2009-04-27]
Dostupné z URL:<http://jaromirmatucha.ic.cz/historie_pc/abakus.html>

⁵ Wikipedie: *Abakus*. [online], aktualizace 26. února 2009 [cit. 2009-04-27].
Dostupné z URL:<[http://cs.wikipedia.org/wiki/Abakus_\(kalkul%C3%A1tor\)](http://cs.wikipedia.org/wiki/Abakus_(kalkul%C3%A1tor))>

⁶ Epospedia: *John Napier*. [online], aktualizace 27. června 2007 [cit. 2009-04-27].
Dostupné z URL:<<http://epos.xf.cz/?text=380-john-napier>>

soustředěných kruhů s možností vzájemného otáčení. Na okraje jednotlivých kruhů nanesl stupnice, používající Napierovy logaritmy.⁷ Logaritmická pravítka používaly studenti škol, stejně tak jako matematici až do nástupu kapesních kalkulaček v 70. letech 20. století.⁸

Logaritmické pravítko

3. MECHANICKÉ KALKULÁTORY

O mechanické kalkulačce smýšlel už ve své době největší vynálezce všech dob Leonardo da Vinci. V roce 1623 sestrojil první 2 prototypy Wilhelm Schickard, které se bohužel do dnešních dob nechovaly a je známa pouze dokumentace a nákresy. Úspěšněji dopadl francouzský vědec Blaise Pascal. Na výrobu dokonce dostal královské privilegium a bylo zhotoveno 50 kusů přístrojů.

Na Pascala navázal německý matematik a filozof Gottfried Wilhelm von Leibnitz, který zdokonalil kalkulačku natolik, že byla schopna i násobení, dělení a druhou odmocninu. Tohoto pokroku dosáhl tak, že nahradil ozubené kolo, ozubeným válcem. Nazýval ho krokovým kalkulátorem.⁹

3.1 Dvojková (binární) soustava

Leibnitz se možná ještě větší měrou zapsal do počítačové historie tím, že znovuobjevil dvojkovou soustavu. Ta byla poprvé popsána ve starověké Indii matematikem Pingalaem ve 3. stoletím před naším letopočtem.

---

⁷ MATUCHA, Jaromír: *Historie počítačů*. [online], aktualizace 5. května 2005 [cit. 2009-04-27]
Dostupné z URL:< http://jaromirmatucha.ic.cz/historie_pc/pravitko.html>

⁸ KOUBSKÝ, Petr: *Rekviem za logáro*. [online], aktualizace 11. července 2002 [cit. 2009-04-27]
Dostupné z URL:< <http://www.reflex.cz/Clanek10269.html>>

⁹ MATUCHA, Jaromír: *Historie počítačů*.

